O93, f. 21va; V630, f. 50vb; N442, f. 49ra; I83, f. 105rb; VD38, f. 98ra; SG670, p. 203b; P9629, f. 25r; Bcan4, f. 83r; P102; BII13, f. 89ra; S105, f. 78v

INCIPIUNT[1] DECRETA LUCII PAPAE OCCIDENTALIBUS[2] EPISCOPIS DIRECTA.

Bcan4: I

P102; BII13: I Ut episcopi propter pravorum infamiam semper secum et ubique habeant testes presbyteros et diaconos

<SG670, p. 204a> [H. 1] Dilectissimis[3] fratribus

Lucius-Brief,4 [1] *Überschrift*] *fehlt I83; VD38; S105;* Lucii Papę *SG670* **5** [2] OCCIDENTALIBUS EPISCOPIS DIRECTA *fehlt N442; P102; BII13;* OCCIDENTALIBUS EPISCOPIS DIRECTA] Ut episcopi propter pravorum infamiam semper secum et ubique habeant testes presbyteros et diacones *Bcan4* **9** [3] ilectissimis *S105*

Coll. Ans. ded. 1. II,82 (**14–51** Litteris…ecclesiasticum); **2. III,98** (**63–79** Episcopi…negetur); **3. III,167** (**76–79** placuit…negetur); **4. I,88** (**94–114** Si…saecula); **5. I,89** (**119–124** Similiter…dabit); **6. II,93** (**130–137** Episcopi…reputabuntur); **7. X,123** (**141–151** Bonum…perdere); **8. X,124** (**280–349** Res…compraehendit); **9. I,27** (**365–380** Haec…tuos)

Regino 1. II,285 (**340–347** raptores…consentiunt)

Burchard 1. I,54 (**130–137** Episcopi…reputabuntur); **2. XI,19** (**340–347** raptores…consentiunt)

Sentenzen 1. c. 169 (**39–51** Propter…ecclesiasticum); **2. c. 265** (**340–349** ecclesiae…compraehendit)

Anselm v. Lucca 1. VI,127 (**39–51** Propter…ecclesiasticum); **2. XII,4** (**340–349** ecclesiae…compraehendit); **3. I,35** (**354–403** A…docere); **4. I,13** (**365–380** Haec…tuos)

Bonizo 1. III,51 (**130–137** Episcopi…reputabuntur); **2. IV,58** (**365–380** Haec…tuos)

Coll. trip. 1. A 1,20,1 (**68-271** constitui ... nocet); **2. A 1,20,2** (**281-292** Res ... generavit); **3. A 1,20,3** (**333–347** Haec…compraehendit)

Ivo, Decr. 1. VI,326 (**68–79** constitui…negetur); **2. V,164** (**130–137** Episcopi…reputabuntur); **3. III,140** (**269–349** Sapiens…compraehendit); **4. XIV,89** (**341–348** ecclesiae…consentiunt)

Polycarpus 1. IV,13,2 (**48–50** duo…ecclesiasticum); **2. II,24,5** (**119–124** Similiter…dabit); **3. IV,11,1** (**130–137** Episcopi…reputabuntur); **4. VI,14,7** (**341-347** ecclesiae ... iudicabuntur); **5. I,3,1** (**354–403** A…docere)

Slg. in drei Büchern II,10,3 (**41–51** ut…ecclesiasticum); **2. II,6,3** (**119–124** Similiter…dabit); **3. II,8,35** (**280–347** Res…consentiunt); **4. II,8,29** (**340–349** ecclesiae…compraehendit); **5. I,2,1** (**354–373** A…manet)

Gratian 1. D. I de cons. c. 60 (**39–51** Propter…ecclesiasticum); **2. C. VI q. 1 c. 14** (**269–270** Sapiens…nocet); **3. C. XVII q. 4 c. 5** (**340–349** ecclesiae…compraehendit); **4. C. XXIV q. 1 c. 9** (**354–373** A…manet)

omnibus episcopis[4] partibus occidentalibus tam Gallis[5] quam et Hispanis[6] consistentibus Lucius episcopus in domino salutem.

Litteris[7] dilectionis vestrae, quas[8] ad[9] beati Petri apostoli sedem pro vestri causa negotii[10] misistis, libenter suscepimus, sed[11] de vestris afflictionibus[12] non modice contristati sumus.

V630: Quod episcopi semper testes debeant habere secum id est duos sacerdotes et tres diaconos

Significastis enim[13] vos tam a quibusdam[14] <BII13, f. 89rb> non rectam fidem tenentibus, sed erroribus implicatis[15] [16] quam et[17] ab aliis eos imitantibus vos persequi et infamari atque vestras ecclesias suis dotibus[18] et fidelium oblationibus <V630, f. 51ra> exspoliari vestrosque[19] ministros[20] nimis vexari, et ideo multos a vobis et a recta fide discedere, quod[21] eis non potestis defensionem impendere[22] nec ea, quae necessaria sunt, ministrare. Nolite mirari[23], fratres, si vos malivoli et impii persequuntur[24], <I83, f. 105va> cum ipsum Christum caput nostrum sint persecuti, unde et consolatricem ipsam habetis veritatem, quae ait[25]: Si patremfamilias[26] <SG670, p. 204b> Beelzebub[27] vocaverunt, quanto magis domesticos eius? Ipsa iterum <VD38, f. 98rb> consolans nos[28]

---

10 [4] episcopis] episcopis in *VD38; P102; BII13;* episcopis in *korr. aus* episcopis *SG670* | [5] galliis *N442; SG670; Bcan4; S105;* galliis *korr. aus* gallis *V630* **11** [6] hispaniis *N442; SG670;* hispaniis *korr. aus* hispanis *V630; S105;* spanis *VD38; BII13* **13** [7] Litteras *V630; P9629; SG670; P102; BII13; S105;* Litteras *korr. aus* Litteris *Bcan4* | [8] quas *korr. aus* qua *P102* | [9] ad *korr. aus* a *O93;* a *Bcan4* **14** [10] negotii *korr. aus* negotia *P9629* **15** [11] Sed de *korr. aus* Sed *Bcan4* | [12] actionibus *Bcan4* **19** [13] enim vos *korr. aus* enim *P9629* | [14] quibusdam *korr. aus* quibus *V630* **21** [15] *am Rande* compraehensos colligatos *VD38* | [16] implicatos *N442; VD38* | [17] et ab *korr. aus* et *O93* **23** [18] *am Rande* Donis *VD38* **24** [19] vestrosque *korr. aus* vestros *SG670;* vestros *S105* | [20] ministros *fehlt SG670; S105* **25** [21] quoniam *V630* **26** [22] *am Rande* Tribuere *VD38* **27** [23] mirare *I83* **28** [24] persequentur *S105* **31** [25] agit *BII13* | [26] patremfamilias *korr. aus* patrem *VD38* **32** [27] beelzebub *korr. aus* beelbub *V630* **33** [28] nostros *P9629*

Lucius-Brief,13–14 Litteris…misistis] sec. init. Leon. M. ep. 44. (1, 909). **27–29** Nolite…persecuti] Cf. Zeph. 12. **31–33** Si…eius] Matth. X. 25.

loquitur dicens: <P9629, f. 25v> Si de hoc mundo fuissetis, mundus, quod suum erat, diligeret, sed quia non estis de hoc mundo, sed ego elegi[29] vos de mundo, propterea odit vos mundus.

Propter[30] tales, fratres[31], hortamur vos, sicut et in hac[32] sancta ecclesia constitutum habemus, <BII13, f. 89va> ut semper testes vobiscum sacerdotes et diaconos[33] habeatis, et licet conscientia[34] sufficere possit propria, tamen propter malivolos iuxta[35] apostolum[36] etiam testimonium nos[37] oportet habere[38] [39] bonum[40] ab his, qui foris sunt,

I83; Bcan4: Ut cum episopo duo[41] semper presbyteri et tres diaconi in omni loco sint

quoniam[42] et in hac sancta sede constitutum habemus, <BII13, f. 89va> ut duo presbyteri et[43] tres diaconi in omni loco episcopum non deserant propter testimonium ecclesiasticum.

P9629: De acusationibus episcoporum

VD38 : QUI ACCUSANT MAIORES NATU ACTIS PUBLICIS DOCERE DEBENT SE OMNI CARERE SUSPITIONE ET INIMITITIA

Bcan4: II De episcopis non leviter accusandis et a quibus criminationes maiorum natu fieri debeant et de iudicibus ecclesiasticis

P102; BII13: II De episcopis non leviter accusandis et a quibus

---

36 [29] elegi *korr. aus* eligi *I83* **38** [30] *am Rande drei Punkte N442* | [31] fratres *fehlt P9629* | [32] hac *fehlt N442* **40** [33] diacones *SG670; S105* **41** [34] conscientię *Bcan4* **42** [35] iusta *S105* | [36] apostolo *korr. aus* apostolos *I83* **43** [37] vos *V630; P9629* | [38] habere *korr. aus* bere *V630* | [39] habere bonum *korr. aus* habere *Bcan4* | [40] bonum *fehlt I83; SG670; S105* **45** [41] duo *korr. aus* duos *I83* **47** [42] *am Rande* Nota *V630; Bcan4* **48** [43] vel *N442*

34–37 Si…mundus] Ioann. XV. 19. **38–50** Propter…ecclesiasticum] Luc. vit. c. 3. in libr. pontif. Cf. Anacl. 9, 10.

Lucius-Brief,38–39 Propter…habemus] Iubemus apostolica auctoritate $74T_1$; AL_1; $3L_1$; DG_1 **40–41** et…habeatis] habeatis et levitas DG_1 **40** diaconos] levitas $74T_1$; AL_1; $3L_1$; DG_1 **41** sufficere…possit] possit sufficere DG_1 **43** nos] vos $74T_1$; AL_1; $3L_1$; DG_1 **47–48** quoniam…ut] igitur $74T_1$; AL_1; $3L_1$; DG_1

criminationes maiorum natu[44] fieri debeant et de iudicibus ecclesiasticis

S105: Episcopi ergo non leviter accusandi

[H. 2] Episcopi[45] ergo non sunt leviter <I83, f. 105vb> accusandi vel detrahendi, quia[46] iniuria eorum[47] ad Christum pertinet[48], cuius vice[49] legatione[50] funguntur[51] in ecclesia. Unde[52] nobis[53] omnibus[54] [55], qui nobiscum sunt in vestro[56] solacio, <SG670, p. 205a> sicut et olim factum[57] invenimus, constitui placuit, ut criminationes maiorum natu[58] per alios <VD38, f. 98va> non fiant, nisi per ipsos, qui crimina intendunt[59], si[60] tamen ipsi[61] digni et irrepraehensibiles apparuerint et actis docuerint[62] publicis omni[63] se[64] carere suspicione[65] atque inimicitia, <N442, f. 49rb> et irrepraehensibilem fidem ac[66] conversationem[67] ducere.

Unde placuit, ut[68] a quibuscumque iudicibus ecclesiasticis[69] <Bcan4, f. 83v> ad[70] alios iudices

---

59 [44] natu *korr. aus* nat *BII13* **62** [45] *am Rande drei Punkte N442* **63** [46] quia *korr. aus* quia episcopi *P102* | [47] eorum ad christum] eorum ad eum *korr. aus* eorum *V630* **64** [48] pertinet *korr. aus* cpertinet *I83;* pertinet *korr. aus* pertinet et *SG670;* pertinet] pertinet et *S105* | [49] vice] vice et *korr. aus* vice *V630;* vice ac *I83; SG670; Bcan4; S105* | [50] ligatione *P9629* | [51] fuguntur *S105* **65** [52] *am Rande* z *V630* | [53] nobis] nobis in *P9629;* nobis et *VD38; P102; BII13;* nobis dominus *SG670; S105* | [54] omnibusque *O93; P9629;* omnibus] omnibus et *SG670; S105* | [55] omnibus qui] omnibusque qui *korr. aus* omnibus quae *V630* **66** [56] nostro *I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* **67** [57] factum *fehlt I83* **68** [58] natu *korr. aus* nata *Bcan4* **70** [59] *am Rande* Obiciunt *VD38* | [60] si *korr. aus* sic *V630* | [61] ipsi digni et irrepraehensibiles apparuerint *korr. aus* ipsi sunt *S105* **71** [62] docuerunt *V630;* docuerrint *korr. aus* docuerit *S105* | [63] omni *korr. aus* omnes *SG670;* omnis *S105* | [64] se carere *korr. aus* secare *P9629* **72** [65] suspicatione *SG670; S105* **73** [66] ac conversationem] ad accusationem *korr. aus* accusationem *SG670* [67] conversionem *I83;* conversationem *korr. aus* conversionem *P102* **75** [68] ut] ut si *korr. aus* ut *SG670* **76** [69] ęcclesiaticis *Bcan4* | [70] ad alios iudices ecclesiasticos *fehlt V630*

62–65 Episcopi…ecclesia] Ben. III. 462. (conc. Aquisgr. a. 836. C. III. c. 7. et II Cor. V. 20). Cf. Anacl. 3, 21, Evar. 6, Euseb. 17, excerpt. Silv. 8, Dam. 19. (Greg. M. ep. ad Fel.) **67–70** ut…intendunt] l. Visig. Rom. Pauli rec. sent. V. 4. 12. aut Ben. III. 246. Cf. Vigin. 3, Dion. 4, Iul. 12. **71–74** actis…ducere] Ben. I. 401. (c. 13. conc. I. Arelat.). Cf. Vigin. 3, Dion. 4, Iul. 12. **75–78** Unde…negetur] c. 42. Angilr. (Ben. I. 404. II. 300. III. 121. des. ex c. 15. conc. Carth. D.). Cf. Iul. 12. (Corn. 5.)

ecclesiasticos, ubi est maior auctoritas[71], fuerit provocatum, audientia non negetur.

N442; VD38: Ut[72] nihil pręsumat[73] metropolitanus nisi quod ad suam pertinet[74] parrochiam

Bcan4: III

P102; BII13: Quod metropolitanus gradus sui periculo subiaceat si aliquid extra agere temptaverit sine consilio omnium provincialium episcoporum nisi quod ad suam pertinet parroechiam similiter et ipsi omnia[75] cum eius consilio agere debent

[H. 3] Item[76] [77] constituimus, sicut et a sanctis <BII13, f. 89vb> apostolis eorumque successoribus decretum repperimus:

V630: De metropolitanis

P9629: Ut metropolitanus nihil [si]ne suis coepiscopis agat

S105: Metropolitanus consilio episcoporum omnia agat

Si quis metropolitanus episcopus[78], nisi quod ad[79] [80] suam solummodo propriam pertinet parrochiam, <I83, f. 106ra> sine[81] consilio et voluntate omnium comprovincialium[82] episcoporum extra[83] aliquid[84] agere temptaverit, gradus sui periculo subiacebit et, quod egerit, irritum[85] habeatur[86] et vacuum. Sed quicquid de provincialium[87] <SG670, p. 205b> coepiscoporum[88] causis eorumque ecclesiarum et clericorum atque saecularium necessitatibus aut[89] de quibuscumque

---

77 [71] auctoritas] auctoritas si *korr. aus* auctoritas *V630* **79** [72] Ut *fehlt VD38* | [73] PRESUMMET *VD38* **80** [74] PERTINĒT *VD38* **85** [75] omnia cum eius *korr. aus* omnia *P102* **87** [76] *am Rande drei Punkte N442* | [77] Id *P9629* **93** [78] episcopus *fehlt V630* | [79] ad *korr. aus* a *I83* | [80] ad suam solummodo] solummodo ad *V630* **95** [81] nisi *SG670; S105* **96** [82] comprovincialium *korr. aus* comprovincilium *N442;* cumprovincialium *Bcan4* | [83] extra *fehlt V630* | [84] aliquid *korr. aus* liquid *P9629* **98** [85] *am Rande* Inane *VD38* | [86] habetur *S105* **99** [87] conprovincialium *V630; Bcan4* | [88] quoepiscoporum *P9629* **101** [89] aut de *korr. aus* aut *BII13*

93–113 Si… saecula] c. 43. Angilr. aut Ben. III. 358. (c. 9. 13. conc. Antioch., Matth. XX. 28. 26. c. 35. apost.). Cf. Calist, 13, Iul. 12.

---

77 est… maior] maior est ID_1 | auctoritas] auctoritas si ID_1
87–267 Item… impii] ITEM CT_1

communibus causis agere aut disponere <VD38, f. 98vb> necesse fuerit[90], hoc cum[91] omnium <V630, f. 51rb> consensu comprovincialium[92] agatur pontificum, non aliquo[93] dominationis[94] fastu[95] [96], sed humillima et concordi[97] [98] administratione, sicut dominus ait: <S105, f. 79r> Non veni[99] ministrari[100], sed ministrare, et alibi: Qui maior est vestrum, erit minister vester, et reliqua[101]. Similiter et ipsi comprovinciales[102] episcopi cum[103] eius consilio, nisi quantum ad proprias pertinet parrochias[104], agant iuxta sanctorum constituta patrum, ut uno[105] animo[106], uno ore concorditer[107] sancta glorificetur trinitas <I83, f. 106rb> in saecula.

Bcan4: IIII

P102; BII13: IIII Quod nullus metropolitanus causas aliquorum episcoporum comprovincialium audiat absque omnium praesentia

[H. 4] Similiter auctoritate <O93, f. 21vb> fulti apostolica praecipimus, ut nullus metropolitanus[108] absque ceterorum omnium <BII13, f. 90ra> comprovincialium episcoporum instantia aliquorum audiat causas[109] eorum[110], quia irrita[111] erunt et ipse causam pro[112] facto dabit[113].

I83: Ut posteriores episcopi se prioribus non praeferant

Bcan4: V Ut posteriores episcopi senioribus non praeferant

---

103 [90] fuerit *korr. aus* fuerat *VD38;* fuerit *korr. aus* fuerint *SG670;* fuerint *S105* | [91] cum *fehlt SG670; S105* **104** [92] cumprovincialium *P9629; Bcan4;* comprovintialium *korr. aus* provintialium *VD38* **105** [93] aliqua, *interlinear* o *SG670;* aliqua *S105* | [94] dominationis *korr. aus* donationis *P102* | [95] *am Rande* superbia *VD38* | [96] fastu *korr. aus* festu *P9629;* fastu *korr. aus* factu *SG670* **106** [97] *am Rande* communi *VD38* | [98] concordia *P9629; P102* **107** [99] venit *Bcan4* | [100] ministrare *V630;* ministrari *korr. aus* ministrare *S105* **109** [101] reliqui *SG670* | [102] cumprovinciales *P9629* **110** [103] sine *korr. aus* cum *SG670* **111** [104] parrochias] parrochias non *SG670; S105* **112** [105] uno *korr. aus* un *Bcan4* | [106] animo] animo et *I83; Bcan4* | [107] concorditer] et uno corde *SG670; S105* **118** [108] metropolitanus] metropolitanus episcopus *V630; P9629* **121** [109] causa *S105* | [110] eorum *fehlt P9629; SG670; S105* | [111] irrite *P9629;* irritae *korr. aus* irrita *Bcan4* **122** [112] pro facto *korr. aus* profecto *I83* | [113] *am Rande* Sustinebit *VD38*

117–122 Similiter…dabit] c. 11. Angilr. (c. 23. 30. conc. IV. Carth. cf. quoque Ben.III, 106. Ben.II. 363. III. 219). Cf. Vig. 2, Iul. 12.

---

119 omnium] *fehlt* PG_2; $3L_2$ **121** eorum] *fehlt* PG_2; $3L_2$

P102; BII13: V Ut episcopi posteriores se prioribus suis non praeferant nec eis inconsultis aliquid agant de communibus causis eorum

<SG670, p. 206a> [H. 5] Episcopi[114] vero per singulas provincias observent, ne posteriores se prioribus suis[115] praeferant nec eis inconsultis[116] [117], nisi quantum <VD38, f. 99ra> ad propriam pertinet parrochiam, aliquid agant, sed omnes[118] de communibus[119] eorum causis consonam[120] sententiam proferant[121] et determinent, quoniam aliter acta[122] nullas vires habebunt[123] nec ecclesiasticae reputabuntur.

Bcan4: VI

P102; BII13: VI De germine alicuius[124] mali aut infestationis ecclesiastico abscidendo[125] mucrone

[H. 6] Bonum[126] esset[127], fratres, et valde deum timentibus et pie vivere volentibus[128] necessarium, si intra ecclesiam[129] catholicam nullius[130] mali aut infestationis[131] [132] alicuius erga domini sacerdotes aut iuste et[133] pie vivere volentes germen exsurgeret[134] [135].

---

128 [114] *am Rande drei Punkte N442* **129** [115] suis *fehlt V630* **130** [116] *am Rande* Non interrogatis *VD38* | [117] inconsultis *korr. aus* inconsultu *Bcan4* **132** [118] omnis *P9629* | [119] omnibus *P9629* **133** [120] consonantem *P9629* | [121] praeferant *P9629; I83; S105* **134** [122] actae *N442; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* **135** [123] habebunt *korr. aus* haebunt *VD38* **137** [124] ALICUI *P102* **138** [125] ABSINDENDO *P102* **139** [126] Bonum esset *korr. aus* Bonum *O93* | [127] esse *P9629; S105;* est *korr. aus* esse *SG670;* est *BII13* **140** [128] valentibus *I83; Bcan4* **141** [129] ecclesiam catholicam] catholicam ecclesiam *korr. aus* cathedram ecclesiam *V630;* catholicam ecclesiam *N442; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* | [130] nullius *korr. aus* nullus *P9629* **142** [131] *am Rande* Oppressionis *VD38* | [132] infestationis *korr. aus* infestinationis *V630; P102;* infestationis *korr. aus* infestationibus *SG670;* infestationes *Bcan4;* infestationibus *S105* **143** [133] aut *Bcan4* | [134] *am Rande* exurgeret *VD38* | [135] exsurgat *korr. aus* exsurgeret *SG670*

128–130 Episcopi…praeferant] Ben. III. 268. tit. (c. 13. conc. Milev.). **130–132** nec…agant] c. 9. conc. Ant. D. aut Ben. III. 358. aut c. 43. Angilr. cf. Ann. 2. (Cf. Calist. 12, Luc. 8, Iul. 12.) **132–134** sed…determinent] Ben. III. 314. aut c. 17. Angilr. (c. 15. conc. Ant.). Cf. Iul. 12. **134–135** quoniam…reputabuntur] c. 2. Angilr. med. (Exemp. const. Symm. c. 3). Cf. Euseb. 21, Iul. 5.

---

128 vero] *fehlt* PG$_3$ **129** prioribus] superioribus BS$_1$ **134** acta] actae DB$_1$; BS$_1$; ID$_2$; PG$_3$

Sed quia[136] praevalente[137] invidia, quod deterius[138] [139] est, surgit et crescit atque nimis in <I83, f. 106va> omnes partes se extendit, idcirco necesse est illud[140] ecclesiastico et apostolico abscidi mucrone[141], ne[142] servos dei ac domini sacerdotes valeat nocere aut perdere.

Exhonoravit[143] enim dominus[144] [145], ut in ecclesiastico legitur libro, conventus <SG670, p. 206b> malorum[146] et destruxit[147] deus usque in finem. Sedes[148] ducum superborum <VD38, f. 99vb> destruxit[149] deus, et sedere fecit[150] mites pro eis. <BII13, f. 90rb> Radices[151] gentium <N442, f. 49va> superbarum[152] arefecit[153] deus et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium avertit[154] [155] dominus[156] et perdit[157] eas usque ad fundamentum. Arefecit[158] ex ipsis et disperdidit[159] illos et cessare fecit memoriam eorum a[160] terra. Perdidit deus[161] memoriam superborum, et[162] reliquit[163] memoriam humilium sensu[164]. Non[165] est creata hominibus superbia neque iracundia[166] nationi[167] mulierum. Semen hominum honorabitur hoc[168], quod timet deum, semen autem hoc[169] exhonorabitur hominum, quod praeterit[170] mandata <V630, f. 51va>

---

144 [136] quia] quia mali *korr. aus* quia *SG670* | [137] praevalent *SG670; S105* | [138] *am Rande* Peius *VD38* | [139] deterius est *korr. aus* deterius *O93* **146** [140] illud *korr. aus* illuc *V630* **147** [141] *am Rande* Gladio *VD38* | [142] nec *P9629* **150** [143] Exhonoravit enim *korr. aus* Exhonoravit *BII13* | [144] dominus *fehlt SG670; Bcan4; S105* | [145] dominus ut *fehlt I83* **151** [146] malorum et *korr. aus* malorum *O93* **152** [147] dextruxit *N442* | [148] Sed *I83* **153** [149] dextruxit *N442;* destruxit *korr. aus* destruxi *Bcan4* **154** [150] feci *Bcan4* **155** [151] iuidices *V630* | [152] superborum *I83; S105;* superbarum *korr. aus* superborum *SG670; Bcan4* **156** [153] *am Rande* Exiccavit *VD38* **157** [154] *am Rande* Reppulit *VD38* | [155] avertit *korr. aus* aver *O93;* evertit *N442; VD38* | [156] deus *P9629* [157] perdidit *V630; VD38; SG670; P102; BII13;* perdidit *korr. aus* perdit *N442* **158** [158] Arefecit *korr. aus* Afecit *Bcan4* **159** [159] perdidit *I83* **160** [160] at *P9629* | [161] deus memoriam *korr. aus* deus *V630* | [162] et] et non *korr. aus* et *SG670* **161** [163] dereliquit *SG670; S105* | [164] sensum *S105* | [165] Non est *korr. aus* Non *P9629* **162** [166] iracundia nationi mulierum] iracundia *korr. aus* iracundia notitiam mulierum *SG670* | [167] nationi *korr. aus* narrationi *V630;* nationum *I83; Bcan4;* noticiam *S105;* rationi *BII13* **163** [168] hoc *fehlt VD38* **164** [169] hoc exhonorabitur hominum] hominum exonorabitur hoc *VD38* **165** [170] praeterit *korr. aus* praeterriit *SG670;* praeteriit *S105*

150–189 Exhonoravit… vereatur] Ecclesiastic. X. 16—34.

domini. In[171] medio fratrum[172] <I83, f. 106vb> rector[173] illorum[174] in honore, et qui timent[175] dominum, erunt in oculis illius[176]. Gloria divitum honoratorum[177] et pauperum timor dei[178] est[179]. Non[180] despicere[181] hominem iustum pauperem et non[182] magnificare virum peccatorem divitem. Magnus[183] iudex[184] et[185] potens[186] est honore, et non est maior <SG670, p. 207a> illo, qui timet deum. Servo[187] sensato liberi[188] serviunt, et vir prudens <VD38, f. 99va> et disciplinatus non murmurabit[189] correptus, et inscius[190] non honorabitur. Noli te extollere in faciendo opere[191] tuo et noli cunctari[192] [193] in tempore angustiae. <P9629, f. 26r> Melior est, qui operatur[194] <Bcan4, f. 84r> et[195] abundat in omnibus quam, qui gloriatur et eget pane[196]. Fili[197], in mansuetudine serva animam tuam <BII13, f. 90va> et da illi honorem secundum meritum suum[198]. Peccantem[199] in animam suam, quis iustificabit[200] et quis honorificabit[201] exhonorantem[202] animam suam? Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum[203], et est homo, qui honorificatur <I83, f. 107ra> propter substantiam suam. Qui gloriatur

---

166 [171] *interlinear* Qui autem ea servavit erunt *SG670* | [172] fratrum rector illorum] fratrum *korr. aus* fratrum eorum *SG670* [173] rector *fehlt SG670; S105* **167** [174] eorum *I83; VD38; Bcan4; P102; BII13; S105* | [175] timet *VD38;* timent *korr. aus* timen *Bcan4* **168** [176] ilius *korr. aus* eius *V630;* eius *N442; I83* | [177] honoratori *korr. aus* honoratorum *P9629* **169** [178] domini *VD38; P102; BII13* | [179] est] est Timor dei est *VD38; BII13;* est Timor domini est *P102* | [180] Noli *korr. aus* Non *SG670* | [181] dispicere *N442;* despicere *korr. aus* dispicere *Bcan4* **170** [182] noli *korr. aus* non *SG670* **171** [183] Magnus] magnus est *V630; P9629* | [184] iudex] iudex deus *korr. aus* iudex *SG670* | [185] et potens est] est et potens *BII13* **172** [186] potens est *korr. aus* potest *Bcan4* **173** [187] Servo sensato] servis sensatis *VD38; Bcan4; P102; BII13;* servit illi sensati *korr. aus* servit sensatis *SG670;* servit sensatis *S105* [188] libere *korr. aus* liberi *SG670* **175** [189] murmorabit *S105* | [190] inscius *korr. aus* scius *SG670;* scius *S105* **176** [191] opere tuo] opera tua *korr. aus* opere tuo *V630* **177** [192] *am Rande* Dubitare *VD38* | [193] cunctari *korr. aus* cuntari *VD38; Bcan4;* cuntari *P102* **178** [194] operatur *korr. aus* operator *I83* **179** [195] et abundat *fehlt I83* **180** [196] panem *P9629* | [197] Filii *O93* **182** [198] tuum *P102* | [199] peccante *P9629* **183** [200] iustificabitur *P9629* | [201] honorificabit *korr. aus* honorificavit *P9629;* exhonorabit *SG670; S105;* honorificabit *korr. aus* honorabit *Bcan4* | [202] exhonorantem animam *korr. aus* exhonorantem *VD38* **185** [203] suum *korr. aus* suam *BII13*

<S105, f. 79v> in paupertate[204], quanto magis in substantia[205] [206]? Et qui gloriatur in substantia[207], paupertatem vereatur[208]. Sapientia humiliati[209] exaltabit caput illius[210], et in medio[211] magnatorum consedere illum faciet[212]. Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem[213] in visu suo. <SG670, p. 207b> Brevis[214] in volatilibus est apis[215], et initium dulcoris habet[216] fructus illius. In vestitu ne glorieris umquam, nec[217] in die honoris tui extollaris, quoniam mirabilia[218] opera[219] altissimi[220] <VD38, f. 99vb> solius et gloriosa et[221] absconsa et invisa[222] opera illius. Multi tyranni[223] sederunt in throno[224] et insuspicabilis portabit[225] diadema. Multi potentes oppressi sunt valide[226] et[227] gloriosi traditi sunt in manus[228] alterorum[229]. Priusquam interroges[230], nec[231] vituperes quemquam, et cum interrogaveris, corripe iuste. Priusquam audias[232] [233], ne respondeas verbum, et in medio <I83, f. 107rb> seniorum, ne adicias loqui. De re ea, quae te non[234] molestat[235] ne[236] certeris[237] [238], <BII13, f. 90vb> et in iudicio peccantium ne[239] consistas.

Fili, ne in multis[240] <N442, f. 49vb> sint actus tui, et

---

187 [204] paupertatem *P9629;* paupertate *korr. aus* papertate *P102* **188** [205] substantiam *P9629* | [206] substantia Et qui gloriatur in substantia paupertatem vereatur *korr. aus* substantia *VD38* | [207] substantiam *P9629; I83* **189** [208] *am Rande* timeat *VD38* | [209] humiliati *korr. aus* humilitati *SG670;* humilitati *S105* **190** [210] eius *V630* | [211] medio magnatorum] medii homagnatorum *P9629* **191** [212] faciat *O93; P9629;* faciet *korr. aus* faciat *V630;* faciet *korr. aus* fecit *S105* **192** [213] hominem *korr. aus* hominum *BII13* **193** [214] *interlinear* id est parva *SG670* | [215] apes *SG670; P102; S105;* apes *korr. aus* apis *Bcan4;* apis *korr. aus* apes *BII13* **194** [216] habet *fehlt I83* **195** [217] ne *P9629* **196** [218] mirabilia opera *korr. aus* mirabilia *O93* | [219] opera *fehlt I83* | [220] altissimis *VD38* **197** [221] et *fehlt I83* | [222] *interlinear* id est invisibilia *SG670* **198** [223] *am Rande* Reges iniqui et crudeles *VD38* | [224] trhono *VD38* **199** [225] portavit *N442; I83; SG670; S105* **200** [226] valde *I83; Bcan4* | [227] et *fehlt BII13* | [228] manibus *SG670; S105* **201** [229] alienorum *Bcan4* | [230] *interlinear* id est probes *SG670* | [231] ne *korr. aus* nec *V630;* ne *I83; VD38* **203** [232] audies *O93* | [233] audias ne respondeas *korr. aus* audias *P9629* **205** [234] non *fehlt VD38* | [235] *am Rande* Non nocet *VD38* | [236] nec *I83; Bcan4* | [237] *interlinear* vel s *V630; am Rande* Inciteris ad iram *VD38* | [238] irriteris *N442; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105;* irriteres *VD38* **206** [239] nec *I83; Bcan4* **208** [240] multis *korr. aus* multi *Bcan4*

189–259 Sapientia…propriis] Ecclesiastic. XI. 1—36.

si dives fueris, non eris immunis[241] a delicto[242]. Si enim secutus fueris, non appraehendes, et non effugies[243], si praecucurreris[244]. Est homo laborans et festinans et dolens impius, et tanto magis non abundat[245]. Est homo <SG670, p. 208a> marcidus[246], egens recuperatione, plus deficiens virtute, et[247] abundans paupertate[248], <VD38, f. 100ra> et oculus[249] dei[250] respexit illum in bonum et erexit illum ab[251] humilitate ipsius et exaltavit[252] caput eius[253], et mirati sunt[254] in illo multi et honoraverunt deum. Bona et mala, vita <V630, f. 51vb> et mors, paupertas et honestas a deo sunt. Datio[255] dei permanet iustis[256] et profectis[257] [258] [259] illius successus[260] habebunt in aeternum. Est[261], qui locupletatur parce[262] agendo, et haec pars mercedis[263] illius[264] in eo, quod dicit: Inveni[265] requiem mihi et nunc manducabo <I83, f. 107va> de bonis meis solus, et nescit, quod tempus praetereat[266], et relinquet omnia aliis et morietur. Sta in testamento[267] tuo et in illo colloquere, et in opera mandatorum tuorum veteresce[268], ne manseris[269] in[270] operibus peccatorum[271]. Fide autem in deo et mane in loco tuo. Facile est enim in oculis dei subito honestari[272] pauperem. Benedictio dei in mercedem[273]

---

209 [241] *am Rande* Alienus *VD38* | [242] dilecto *S105* **211** [243] fugies *SG670;* fugiens *S105* | [244] praecurreris *I83; SG670; BII13; S105;* praecucurreris *korr. aus* praecurreris *VD38; Bcan4* **213** [245] habundat *korr. aus* habundet *V630;* habundet *P9629* | [246] marcidus *korr. aus* marci *N442* **214** [247] et *fehlt SG670; S105* **215** [248] paupertatem *S105* | [249] oculis *P9629;* oculus *korr. aus* oculu *Bcan4* **216** [250] domini *I83; SG670; Bcan4; BII13; S105* | [251] ad *P9629;* in *SG670; S105* **217** [252] exaltabit *VD38; P102* | [253] illius *SG670; S105* **218** [254] sunt in illo *korr. aus* sunt *S105* **220** [255] *am Rande* Incrementa augmenta *VD38* | [256] iustis *korr. aus* itis *P102* **221** [257] *am Rande* Incrementa Augmenta *VD38* | [258] profectus, *interlinear* vel o *V630;* perfectus, *interlinear* pro *SG670* | [259] perfectus *P9629; S105;* profectus *N442; I83; Bcan4; P102; BII13* | [260] *am Rande* Prosperitates *VD38* **222** [261] Et *P9629* | [262] *am Rande* Continenter sobrie *VD38* **223** [263] marcedis *P9629* | [264] illius *fehlt I83* **224** [265] Inveni requiem] invenire quid est *Bcan4;* invenire qui est *P102* **226** [266] *am Rande* Transeat *VD38* **227** [267] testimonio *V630* **228** [268] veterescet *S105* | [269] manseris in *korr. aus* manseris *SG670* | [270] in *fehlt S105* **229** [271] mandatorum *I83; S105;* peccatorum] mandatorum tuorum *korr. aus* mandatorum *SG670* **231** [272] honestare *VD38; P102; BII13* [273] mercede *P9629*

iusti festinat[274] et in honore veloci[275] processus[276] illius fructificat[277]. <SG670, p. 208b> Ne dicas: <VD38, f. 100rb> Quid[278] [279] est mihi <BII13, f. 91ra> opus, et quae[280] erunt <O93, f. 22ra> mihi ex hoc bona? Ne dicas: Sufficiens[281] sum et quid[282] ex hoc pessimabor[283]? In die bonorum ne immemor sis[284] malorum[285] et[286] in die malorum ne immemor sis bonorum, quoniam facile est coram deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Malicia[287] [288] ore oblivionem facit luxuriae[289] magnae, et in fine hominis[290] denudatio operum[291] illius[292]. Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non <I83, f. 107vb> omnem[293] hominem inducas[294] in domum tuam, multae enim insidiae sunt dolosi. Sicut enim eructuant[295] praecordia[296] foetantium[297] [298] et sicut perdix[299] inducitur[300] in caveam et ut caprea[301] in[302] laqueum, sic et cor superborum, et sicut prospector videns casum[303] proximi sui. Bona enim in malum convertit <S105, f. 80r> insidiator et in electis imponit[304] maculam. Ab scintilla una augetur ignis et ab uno doloso augetur sanguis. <VD38, f. 100vb> Homo vero peccator sanguini insidiatur[305]. <SG670, p. 209a>

---

232 [274] festinet *P9629* | [275] veloci *korr. aus* vel loci *SG670;* veloci] vel loci *S105* | [276] *am Rande* Incrementum *VD38* **233** [277] iustificat *V630* **234** [278] quid *korr. aus* qui *V630* | [279] Quid est mihi opus, et quae erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas: *fehlt VD38* **235** [280] quae erunt *korr. aus* quaerunt *V630* **236** [281] sufficens *P102* | [282] quid *korr. aus* quod *SG670;* quod *S105* **237** [283] *am Rande* Affligar *VD38* | [284] malorum et in die malorum ne immemor sis bonorum *korr. aus* bonorum *S105* **238** [285] malorum *korr. aus* bonorum *V630* | [286] et in die malorum ne immemor sis bonorum *fehlt V630* **240** [287] *am Rande* Afflictio *VD38* | [288] Maliti *korr. aus* Malitia *I83* **241** [289] luxoriae *N442* **242** [290] hominis *korr. aus* hominem *VD38* | [291] hominum *I83; Bcan4; S105;* operum *korr. aus* hominum *SG670;* omnium *P102; BII13* | [292] illius] illius omnium *VD38* **244** [293] omne *P9629;* omnem *fehlt S105* **245** [294] iudicas *S105* **246** [295] eructunt *P9629;* eructant *I83; Bcan4; P102; BII13* **247** [296] *am Rande* Interiora *VD38* | [297] *am Rande* Parentum *VD38* | [298] fętentium *P9629* | [299] praedix *P9629* **248** [300] inducitur *korr. aus* inducitur inducitur *P9629;* ducitur *SG670; S105* | [301] capream *S105* | [302] in *fehlt Bcan4; S105* **250** [303] *am Rande* Ruinam *VD38* **251** [304] inponet *P9629* **254** [305] insidiatur *korr. aus* insidiator *SG670;* insidiatus *BII13;* insidator *S105*

<Bcan4, f. 84v> Attende[306] tibi a[307] pestifero, fabricat enim mala, ne forte inducat[308] [309] super te subsannationem[310] [311] in[312] perpetuum. Admitte[313] ad te alienigenam, et subvertet[314] te in turbore et abalienabit[315] te a tuis propriis.

Tales, carissimi, <N442, f. 50ra> valde sunt cavendi, usque dum aut convertantur aut abscidantur[316] verbo divino. <BII13, f. 91rb> Beatus autem[317] est[318] ille, qui non est lapsus[319] verbo ex ore suo et[320] non est stimulatus in tristitia[321] delicti. Felix, qui non habet animi sui <I83, f. 108ra> tristitiam[322], et non abscedit[323] [324] ab spe sua. Scriptum est enim: Melior est unus timens deum quam mille impii. Sapiens vero non est omnis, qui nocet.

V630: De his qui res ecclesiasticae et oblationes fidelium auferunt

N442: VD38: De invasoribus rerum ecclesiarum

I83: De raptoribus rerum[325] ecclesiasticarum

Bcan4: VII De raptoribus rerum ęclesiasticarum et oblationum fidelium

P102; BII13: VII De invasoribus rerum eclesiarum et oblationum[326] fidelium

S105: Res eclesiarum non invadendas

---

255 [306] *am Rande* Cavete *VD38* | [307] *am Rande* A pestifero *VD38* **256** [308] inducat super te] super te inducat *korr aus* super te *I83* [309] inducat super te subsannationem] super te subsannet *SG670; S105;* super te subsanatio sit *Bcan4* **257** [310] *am Rande* Derisionem *VD38* | [311] subsannet *korr. aus* subsannationem *P9629* | [312] in perpetuum] imperpetuum *VD38; BII13* | [313] *am Rande* suscipe *VD38* **258** [314] subvertae *korr. aus* subverta *S105* **259** [315] alienabit *P9629* **261** [316] abscidatur *O93;* abscidantur *korr. aus* abscidatur *SG670* **262** [317] autem est] est autem *SG670* | [318] est ille] ille est *VD38; P102; BII13* **263** [319] *am Rande* Cecidit hoc est qui non peccavit in verbo *VD38* | [320] et non *korr. aus* et *O93* **264** [321] tristicia *korr. aus* tristi *VD38* **265** [322] tristitia *Bcan4* **266** [323] *am Rande* Recedit *VD38* | [324] absedit *O93; V630; P9629* **272** [325] rerum *korr. aus* rebus *I83* **276** [326] OBLATIONE *P102*

262–266 Beatus…sua] Ecclesiastic. XIV. 1. 2. **266–267** Melior…impii] ibid. XVI. 3. **267–268** Sapiens…nocet] Xysti Pyth. s. 292. Cf. Alex. 18, Corn. 6, Melc. 5.

---

267 vero] *fehlt* CT_1; ID_3; DG_2

[H. 7] Res[327] quoque[328] ecclesiarum vestrarum et oblationes fidelium, quas significastis[329] a quibusdam irruentibus vexari <V630, f. 52ra> vobisque et ecclesiis vestris auferri, indubitanter <VD38, f. 100vb> maximum est peccatum, testante scriptura, quae ait: Qui abstulerit aliquid patri vel matri et dicit hoc[330] non esse peccatum, <SG670, p. 209b> homicidae particeps est.

P9629: Res ecclesiarum non invadendos

Pater ergo noster sine dubio[331] deus est, qui nos creavit, et mater nostra[332] ecclesia, quae nos in baptismo spiritaliter generavit. Et ideo, qui Christi pecunias et ecclesiae aufert[333], fraudat[334] et rapit, homicida in conspectu iusti iudicis[335] esse deputabitur. Unde scriptum est: Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem facit, qui autem pecunias[336] vel res ecclesiae abstulerit, sacrilegium facit. Unde et Iudas, qui <I83, f. 108rb> pecuniam[337] fraudavit, quae[338] usibus ecclesiae, id est pauperibus, quos ecclesia pascere debet, distribuebatur[339] iussu salvatoris, <BII13, f. 91va> cuius vicem[340] episcopi tenent, non solum <VD38, f. 101ra> fur, sed fur[341] sacrilegus effectus[342] [343] est.

De talibus enim, id est, qui facultates ecclesiae

---

278 [327] *am Rande drei Punkte N442* | [328] vero *SG670* **279** [329] significasti *SG670; S105* **284** [330] hoc non *korr. aus* hoc *S105* **287** [331] dubio deus *korr. aus* dubio *S105* **288** [332] noster *O93; P9629* **290** [333] aufert] aut fert *N442* | [334] fraudat *korr. aus* fradat *O93* **291** [335] iudices *I83* **293** [336] pecunia *VD38* **295** [337] pecuniam *korr. aus* peniam *P9629* | [338] quae *fehlt P9629* **297** [339] distribebatur *O93;* distribuebat *V630; SG670; S105;* distribuebat *korr. aus* distribuebatur *P9629* **298** [340] vicem episcopi] episcopi vicem *Bcan4* **299** [341] fur] fur et *V630; I83; Bcan4* | [342] efaectus *korr. aus* factus *I83* **300** [343] effectus est *korr. aus* effectus *O93*

282–294 maximum…facit] Bonif. ep. 72. (p. 193.) aut Ben. II. 426. Cf. Anaclet. 14. **294–300** Unde…est] sec. August. in evang. Ioann. tract. 50. no. 10. (T. III. P. 2. p. 632.) aut Ben. II. 404.

---

278 quoque] *fehlt* 3L$_3$ | vestrarum] nostrarum ID$_3$ **279** quibusdam] quibus 3L$_3$ **280** vobisque] nobisque ID$_3$ **281** vestris] nostris ID$_3$ **283** aliquid…matri] patri vel matri aliquid 3L$_3$ **287** ergo] *fehlt* 3L$_3$ **289–332** Et…terram] Item ID$_3$ **291** homicida] homicide 3L$_3$ **294–300** Unde…est] *fehlt* 3L$_3$

rapiunt, fraudant vel auferunt, <P9629, f. 26v> dominus[344] comminans[345] omnes[346] per prophetam loquitur dicens: Deus, ne taceas tibi, ne sileas et non quiescas, deus, quia ecce inimici tui tumultuati[347] sunt et, qui oderunt te, levaverunt[348] caput. Contra[349] [350] populum tuum nequiter[351] tractaverunt <SG670, p. 210a> et inierunt[352] consilium adversum[353] archanum[354] tuum. Dixerunt[355] [356]: Venite et conteramus[357] eos de gente, et non sit memoria nominis Israel ultra. Quoniam tacuerunt corde, pariter contra[358] foedus pepigerunt tabernacula Idumeae[359] et Ismaelitarum[360], Moab et Agareni, Gebal[361] et Amon[362] et[363] Amalech, Palestina[364] cum habitatoribus[365] Tyri[366]. Sed et Assur[367] iunxit[368] se[369] cum eis, facti sunt brachium filiorum Loth. Fac[370] illis[371] sicut Madian, sicut Sisarae, sicut Iabin <I83, f. 108va> <VD38, f. 101rb> in torrente[372] Cison. Contriti sunt in Endor[373], fuerunt quasi sterquilinium[374] terrae. Pone duces eorum sicut Oreb et Zeb[375], sicut Zebeae et Salmana[376] omnes principes

---

303 [344] Dominus *korr. aus* Deus *P9629* | [345] *am Rande* Increpans redarguens *VD38* | [346] omnibus *korr. aus* omnes *SG670;* omnibus *S105* **305** [347] multi *SG670; S105* **306** [348] levaverunt *korr. aus* lavaverunt *P9629* | [349] Contra] contra te *korr. aus* contra *SG670* [350] Contra populum tuum *fehlt I83* **307** [351] *am Rande* Maligne *VD38* **308** [352] inierunt *korr. aus* inie *N442;* iniecerunt *I83* | [353] adversus *P9629; N442; I83; VD38* | [354] *am Rande* Secretum *VD38* **309** [355] Dixerunt] Dixerunt et *VD38* | [356] Dixerunt venite *korr. aus* Dixerunt *P9629* | [357] *am Rande* Conteramus Destruamus Dispergamus *VD38* **311** [358] contra] contra te *I83; SG670; Bcan4; S105* **312** [359] Idumeae] idum esse *P9629* | [360] hysmaelitarum *korr. aus* hymaelitarum *P102* **313** [361] Iebal *VD38; BII13* | [362] ammon *korr. aus* aman *SG670* | [363] et amalech *fehlt SG670; S105* **314** [364] Palestini *I83; SG670; Bcan4; S105* | [365] habitantibus *V630; P9629; Bcan4* | [366] teri *P102* | [367] adsur *S105* **315** [368] iuxta *I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* | [369] se] se et *korr. aus* se *SG670* **316** [370] Fac illis *korr. aus* Fac *SG670; Bcan4* | [371] illis *korr. aus* illi *V630;* illis *fehlt I83; S105;* illi *VD38* **317** [372] torrentem *V630; P9629* **318** [373] *am Rande* Vicus galilee non longe a monte thabor *VD38* **319** [374] *am Rande* Ut stercora proiciantur *VD38* **320** [375] Zeb] zeb et *SG670; P102; S105* | [376] psalmana *V630; P9629*

304–332 Deus…terram] Ps. LXXXII. vers. Hier.

---

302 fraudant…auferunt] *fehlt* $3L_3$ **303** comminans…omnes] *fehlt* $3L_3$ **304–332** Deus…terram] Deus quis similis erit tibi et est usque in finem $3L_3$

eorum, qui dixerunt[377]: Possideamus nobis[378] pulchritudinem[379] dei. Deus meus, pone <N442, f. 50rb> eos[380] ut rotam[381], quasi stipulam ante faciem venti. Quomodo ignis comburit silvam et sicut flamma devorat montes, sic <BII13, f. 91vb> persequeris eos in tempestate tua, et in[382] turbine[383] [384] tuo[385] conturbabis eos. Imple[386] facies illorum[387] ignominia[388], et quaerant[389] <SG670, p. 210b> nomen[390] tuum, domine. Confundantur et conturbentur usque in aeternum et erubescant et pereant et sciant, quia nomen tuum[391] dominus solus[392] tu, excelsus[393] super omnem terram.

Haec fieri prophetae, haec apostoli, haec[394] successores eorum et[395] omnium catholicorum patrum vetant decreta, <V630, f. 52rb> et tales <S105, f. 80v> praesumptiones[396] sacrilegia esse diiudicant. Quorum nos[397] sequentes exempla omnes tales <VD38, f. 101va> praesumptores et[398] [399] ecclesiae raptores atque suarum facultatum alienatores una vobiscum[400] <I83, f. 108vb> a liminibus sanctae matris[401] ecclesiae anathematizatos[402] apostolica auctoritate pellimus[403] et damnamus atque sacrilegos esse iudicamus, et non

---

321 [377] dixerunt] dixerunt nobis *SG670; S105;* dixerunt hereditatem *Bcan4* | [378] nobis *fehlt Bcan4* **322** [379] sanctuarium *Bcan4* **323** [380] illos *I83; VD38; SG670; Bcan4; S105* | [381] rotam] rotam et *korr. aus* rotam *SG670;* rotam et *Bcan4* **326** [382] in *fehlt P102* | [383] *am Rande* In furore et ira *VD38* | [384] turbine tuo conturbabis] ira tua turbabis *V630* **327** [385] tua *P9629* | [386] Implet *P9629* | [387] eorum *V630; P9629; Bcan4; S105* **328** [388] ignominiam *I83* | [389] quaerent *korr. aus* quaerunt *SG670;* quęrunt *S105* | [390] nonomen *P9629* **331** [391] tibi *korr. aus* tuum *P9629;* tibi *SG670; S105* | [392] solus *fehlt I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* | [393] exscelsus *korr. aus* excelsus *Bcan4* **333** [394] haec *fehlt P102* **334** [395] et *fehlt P102* **336** [396] praesumptiones *korr. aus* praesumptionis *S105* **337** [397] nos *fehlt SG670; S105* **338** [398] et *fehlt I83; SG670; Bcan4; S105* | [399] et ecclesiae raptores *fehlt V630* **339** [400] vobiscum] vobiscum alieni *P102* **340** [401] matre *P9629* **341** [402] anathematizatus *O93* | [403] repellimus *I83; Bcan4*

---

334 et] *fehlt* 3L$_3$ **338** ecclesiae] Omnes ecclesiae 74T$_2$; 3L$_4$; DG$_3$ **338–339** ecclesiae…alienatores] Rerum ecclesiasticarum et facultatum RP$_1$; DB$_2$; ID$_4$; PG$_4$ **339** una…vobiscum] *fehlt* RP$_1$; DB$_2$; 74T$_2$; ID$_4$; PG$_4$; 3L$_4$; DG$_3$ | vobiscum] vobiscum alieni 3L$_3$ **340** sanctae] eiusdem 74T$_2$; 3L$_4$; DG$_3$ | matris] *fehlt* RP$_1$; DB$_2$; PG$_4$ **341** anathematizatos] anathematizantes RP$_1$; DB$_2$; ID$_4$; PG$_4$; anathematizamus DG$_3$ | et] *fehlt* 3L$_4$; DG$_3$

solum eos, sed omnes consentientes eis, quia non solum, qui faciunt, rei iudicantur[404], <Bcan4, f. 85r> sed etiam, qui facientibus[405] consentiunt[406]. Par[407] [408] enim poena et agentes[409] et consentientes compraehendit[410].

Vos ergo, fratres, vigilate[411] et orate, viriliter agite et confortamini <O93, f. 22rb> in domino et omnia vestra iuxta[412] apostolum <SG670, p. 211a> in caritate fiant.

A recta ergo fide[413] et apostolico tramite[414] [415] propter[416] ullam perturbationem nolite recedere[417] scientes, quia[418] iuxta salvatoris sententiam[419] beati sunt, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Haec est apostolorum viva[420] traditio, haec[421] vera[422] <BII13, f. 92ra> caritas, quae praedicanda est et praecipue[423] diligenda ac fovenda[424] [425] atque fiducialiter ab omnibus[426] tenenda.

Bcan4: VIII

P102; BII13: VIII Quod romana ecclesia numquam erraverit nec

---

344 [404] iudicantur *korr. aus* udicantur *P9629* **345** [405] facientibus *korr. aus* faciuntibus *V630* | [406] consentiunt *korr. aus* consentientes *S105* | [407] *am Rande* Similis Equalis *VD38* | [408] Par *korr. aus* Pari *Bcan4;* Pars *S105* **346** [409] agentibus *V630* **347** [410] conpraehendet *korr. aus* conpraehendit *P9629;* compraehendet *SG670; S105;* adpraehendit *Bcan4* **348** [411] vigilate *korr. aus* iubilate *S105* **350** [412] iuxta apostolum in caritate] in caritate iuxta apostolum *VD38* **352** [413] fide et *korr. aus* fide *P102* | [414] *am Rande* Via Rectitudine *VD38* | [415] tramitem *S105* **353** [416] per *VD38* | [417] recedere *korr. aus* credere *V630* **354** [418] quia *korr. aus* qui *N442;* qui *S105* | [419] sententia *I83* **356** [420] *am Rande* perfecta *VD38* | [421] haec] haec est *SG670; S105* | [422] vera *korr. aus* vero *BII13* **358** [423] *am Rande* Maxime *VD38* | [424] *am Rande* Nutrienda *VD38* | [425] confovenda *SG670; S105* **359** [426] hominibus *SG670; Bcan4; S105*

343–345 sed…consentiunt] Ben. III. 261. 386. (Rom. I. 32). Cf. Anacl. 19, Alex. 6, Telesf. 3, Pii 8, Fab. 6, Iul. 10, Pelag. II. pp. ep. 1. **348 351** Vos…orate] Matth. XXVI. 41. **348–351** viriliter…fiant] I Cor. XVI. 13. 14. **354–355** beati…iustitiam] Matth. V. 10.

---

343 sed] sed etiam RP_1; DB_2; ID_4; PG_4; sed et $74T_2$; $3L_4$ **344–345** rei… consentiunt] sed etiam qui consentiunt rei iudicantur RP_1; ID_4; PG_4; sed etiam qui consentiunt rei iudicantur. Augustinus dicit: Qui aliquid de Ecclesia furatur et rapit, Iudae proditori comparatur DB_2; sed etiam qui consentiunt rei iudicantur. Augustinus dicit: Qui aliquid de Ecclesia furatur aut rapit, Iudae proditori comparatur ID_4 **352** ergo…fide] fide ergo DG_4 **354** quia] quoniam DG_4 **359** tenenda] solvenda $3L_5$

hereticis novitatibus succubuerit

<VD38, f. 101vb> [H. 8] Haec[427] sancta et apostolica mater omnium ecclesiarum Christi ecclesia, quae per dei omnipotentis gratiam a tramite apostolicae traditionis[428] numquam errasse probabitur[429] nec hereticis novitatibus <I83, f. 109ra> depravanda[430] subcubuit, sed, ut in exordio normam[431] fidei[432] christianae[433] percepit[434] ab auctoribus[435] suis, apostolorum[436] Christi[437] [438] principibus illibata[439] finetenus[440] [441] manet secundum ipsius domini salvatoris divinam pollicitationem[442], qui suorum discipulorum[443] principi in[444] suis fatus[445] [446] est evangeliis[447]: Petre, inquiens[448], ecce satan[449] expetivit[450], ut[451] cribraret[452] <SG670, p. 211b> vos, sicut[453] qui[454] cribrat[455] triticum. Ego[456] autem pro te

---

363 [427] Haec] Haec est *korr. aus* Haec *SG670* **366** [428] tradictionis *VD38* | [429] probatur *N442; I83; VD38; SG670; Bcan4; S105* **367** [430] *am Rande* Corrumpenda *VD38* **368** [431] *am Rande* Regulam *VD38* | [432] fidei christianae percepit ab auctoribus suis, apostolorum Christi] fidei percepit ab autoribus suis apostolorum *korr. aus* fidei *V630* **369** [433] christianae *fehlt V630* | [434] percipit *P9629;* praecepit *S105* | [435] actoribus *O93; P9629;* autoribus *V630* **370** [436] apostolorum Christi] apostolis christianę religionis praecepit *korr. aus* apostolorum christianę praecepit *SG670;* apostolorum christiane praecepit *S105* | [437] Christi *fehlt V630* | [438] Christi] christiane praecepit *S105* | [439] *am Rande* Incorrupta *VD38* **371** [440] *am Rande* Usque in finem *VD38* | [441] finetenus *korr. aus* fine tenemus *V630* **372** [442] *am Rande* Promissionem *VD38* **373** [443] discipulorum *korr. aus* discipolorum *I83* | [444] in *fehlt VD38* | [445] *am Rande* Locutus *VD38* | [446] factus *O93; P102; S105;* fatus *korr. aus* factus *V630; N442; BII13;* fassus *korr. aus* factus *P9629;* fassus *I83* **374** [447] evangelii *S105* | [448] *interlinear* dicens *VD38* | [449] satanas *N442* **375** [450] *am Rande* Postulavit *VD38* | [451] ut cribraret vos] vos ut cribraret *P9629* | [452] cribaret *Bcan4;* cribraret *korr. aus* cribaret *P102* **376** [453] quasi *I83; SG670; Bcan4; S105* | [454] qui *fehlt Bcan4* | [455] cribat *P9629; S105* | [456] Ego autem *korr. aus* Ego *P9629*

363–406 Haec … exegerit] Conc. III. Constant. act. IV. epist. Agathon. papae (Mansi 11, 242). **363–420** Haec … custodire] leguntur quoque in Fel. I. pp. 18, Marc. 2.3.

---

364 omnium … ecclesiarum] ecclesiarum omnium DG_4 | Christi] Christi est BS_2 **366** probabitur] probatur AL_3; PG_5; $3L_5$; DG_4 **370** Christi … principibus] principibus Christi DG_4 **374** satan] sathanas AL_3; AL_4; PG_5 **375** vos] *fehlt* AL_3; PG_5 **376** qui … cribrat] *fehlt* AL_3; PG_5 **376–377** pro … rogavi] rogavi pro te BS_2; PG_5

rogavi[457], ut non deficiat[458] fides tua, et tu aliquando[459] confirma fratres tuos.

Consideret itaque vestra excellens prudentia, quam bonum sit persistere[460] in dispensatione[461] [462] vobis[463] credita[464] et[465] in fide recta atque hereticis et aemulis[466] Christi repugnare[467] [468] et numquam[469] a veritatis tramite declinare, <N442, f. 50va> quoniam dominus[470] et salvator omnium, cuius fides[471] est[472] [473], qui pro nobis mori non dubitavit et proprio nos suo redemit[474] sanguine, qui fidem beati Petri non defecturam[475] promisit et confirmare eum fratres suos[476] admonuit, quod apostolicos pontifices meae[477] exiguitatis[478] praedecessores[479] confidenter[480] fecisse <BII13, f. 92rb> semper cunctis est cognitum. Quorum et[481] pusillitas[482] mea, licet impar[483] <I83, f. 109rb> et[484] minima[485], pro suscepto[486] tamen divina dignatione ministerio pedissequa[487] cupit exsistere. Vae enim <V630, f. 52va> erit[488] nobis[489], qui huius ministerii[490] onus susceptum habemus, si veritatem

---

377 [457] rogavit *S105* | [458] deficiat *korr. aus* deficiet *SG670;* deficiet *S105* | [459] aliquando] aliquando conversus *korr. aus* aliquando *V630;* aliquando conversus *SG670; S105* **380** [460] *am Rande* Perseverare *VD38* | [461] *am Rande* Ministerio *VD38* | [462] dispensatione *korr. aus* dispensationem *V630* | [463] vobis *korr. aus* tuobis *I83* **381** [464] credita et in fide recta *korr. aus* et in fide recta credita *P102* | [465] et *fehlt SG670; S105* | [466] *am Rande* inimicis *VD38* **382** [467] *am Rande* Resistere *VD38* | [468] re *P9629* [469] numquam a *korr. aus* numquam *V630* **384** [470] dominus] dominus est *P102; BII13* | [471] fides *korr. aus* fideles *P9629;* fides *korr. aus* fide *VD38* | [472] *am Rande* r *SG670* | [473] est *fehlt SG670; S105* **386** [474] redemit sanguine] sanguine redemit *SG670; S105* **387** [475] defuturam *V630; P9629; N442* **388** [476] suos *korr. aus* vos *V630;* suos *korr. aus* suo *P9629* | [477] meae *korr. aus* mea *V630;* mee *korr. aus* me *P102* **389** [478] *am Rande* Parvitatis *VD38* | [479] praecessores *I83; SG670; Bcan4; S105* | [480] confidenter *korr. aus* confidentes *SG670;* confidentes *P102; S105* **391** [481] et *fehlt P102; BII13* | [482] *am Rande* parvitas *VD38* | [483] *am Rande* Inequalis dissimilis *VD38* **392** [484] est *P9629* | [485] minima] minima sit *I83; SG670; Bcan4; S105;* minima est *VD38; P102; BII13* [486] suspecto *Bcan4* **393** [487] *am Rande* Imitatrix *VD38* **394** [488] erit nobis] erit vobis *korr. aus* enim *V630* | [489] vobis *S105* **395** [490] misterii *V630;* ministeri *N442*

391–393 Quorum…exsistere] Cf. Symm. syn. VI

---

377 tua] tua et cetera AL_4 **384** salvator] salvator noster AL_3; PG_5

salvatoris nostri Iesu Christi, quae[491] apostoli[492] <SG670, p. 212a> praedicaverunt, praedicare neglexerimus[493], vae erit[494] nobis[495] [496], si silentio veritatem oppresserimus, quam[497] erogare[498] [499] nummulariis[500] iubemur[501], id est, christianos populos imbuere[502] et docere. Quid[503] in[504] ipsius[505] Christi futuro[506] dicturi sumus examine[507], si[508] sermonum eius veritatem confundimur[509] [510] praedicare? Quid[511] erit de nobis, cum de commissis nobis animabus[512] et de officio suscepto rationem iustus iudex Christus deus[513] noster districtam exegerit[514] [515]? Ideo fratres, hortor dilectionem vestram, obtestor[516] et moneo, ut, qua debetis et potestis, sollicitudine vigiletis ad investigandos hereticos et inimicos sanctae dei ecclesiae, et[517] a[518] sanis <S105, f. 81r> mentibus, ne pestis[519] haec latius divulgetur, severitate[520] [521] [522], qua potestis[523], pro viribus exstirpetis[524], quoniam, ut[525] [526]

---

396 [491] quam *V630; VD38; P102; BII13;* quam *korr. aus* quae *SG670* | [492] apostoli praedicaverunt] apostoli praedicavere *korr. aus* apostoli *V630* **398** [493] neglеximus *VD38* | [494] erit nobis *korr. aus* enim *V630* | [495] vobis *S105* | [496] nobis si *korr. aus* nobis *VD38; BII13* **399** [497] quam *V630;* qui *korr. aus* quę *P9629;* qui] qui eum *SG670; S105* | [498] *am Rande* Distribuere *VD38* | [499] erogare *korr. aus* rogare *SG670; S105* **400** [500] nummolariis *O93; P9629; I83;* nummulariis *korr. aus* nummolariis *V630* | [501] iubemus *P9629; I83; VD38; Bcan4; P102; BII13* **401** [502] inbuere et *korr. aus* inbuere *O93;* inbuere *korr. aus* iubere *VD38* | [503] Quid in *korr. aus* Quid *SG670* | [504] in *fehlt S105* | [505] ipsis *P102* **402** [506] futuro dicturi sumus] dicturi sumus futuro *BII13* | [507] *am Rande* Iuditio *VD38* | [508] si *korr. aus* sit *SG670;* sit *S105* **403** [509] *am Rande* Erubescimus *VD38* | [510] confundimus *I83; VD38; S105;* confundimur *korr. aus* confundimus *SG670* | [511] Quid erit *korr. aus* Quid *O93* **404** [512] animabus *korr. aus* animalibus *P9629* **405** [513] dominus *V630; N442; BII13* **406** [514] *am Rande* Quesierit *VD38* | [515] exigerit *P9629;* exigerit *korr. aus* exhigerit *P102* **407** [516] *am Rande* Adiuro *VD38* **410** [517] et] et eos *korr. aus* et *SG670* | [518] in *I83;* a *fehlt Bcan4* **411** [519] *am Rande* Morbus *VD38* | [520] *am Rande* Asperitate *VD38* | [521] severitate *korr. aus* si veritate *V630* | [522] severitate qua *korr. aus* severitate *VD38* **412** [523] potestibus *P9629* | [524] expurgetis *P9629* | [525] *am Rande* sicut *VD38* | [526] ut *fehlt SG670; S105;* et *korr. aus* ut *BII13*

406–410 Ideo…ecclesiae] sec. Leon. M. ep. 7. c. 2. (1, 625). **410–412** et…exstirpetis] ep. cit. c. 2. paullo antea (1, 625.) aut Ben. III. 51. Cf. Sot. 3, Fab. 7, Anast. I. pp. epist, Silv. ep., Bened. I. pp. ep. **412–420** quoniam…custodire] eiusd. ep. cit. fin. c. 2. (1,625). Cf. Ben. III. 55.

---

396 quae] quem AL$_3$ **399** quam] qui PG$_5$ **401** docere] docere et cetera AL$_3$; PG$_5$

habebit <VD38, f. 102rb> a deo dignae remunerationis praemium, qui diligentius, quod[527] ad salutem commissae[528] sibi plebis proficiat, fuerit exsecutus[529], ita[530] ante tribunal domini de reatu[531] neglegentiae[532] <I83, f. 109va> se[533] non poterit excusare, quicumque[534] <SG670, p. 212b> plebem suam contra sacrilegae[535] persuasionis[536] [537] auctores[538] noluerit custodire.

Data[539] Kal. Aprilis Gallo et Volusiano vv.[540] cc. conss.

O93, f. 22rb; V630, f. 52va; N442, f. 50va; I83, f. 109va; VD38, f. 102rb; SG670, p. 212b; P9629, f. 26v; Bcan4, f. 85r; P102; BII13, f. 92rb; S105, f. 81r

---

414 [527] *interlinear* qui *VD38* **415** [528] commissae *korr. aus* commissa *N442* **416** [529] *am Rande* Perfecerit *VD38* | [530] Ita *korr. aus* Ite *S105* | [531] *am Rande* Peccato *VD38* **417** [532] neglegentiae *korr. aus* neglegentia *N442* | [533] si *P102* **418** [534] quicumque *korr. aus* quicum *Bcan4* **419** [535] sacrilegae *korr. aus* sacrilega *Bcan4;* sacrilegi *S105* | [536] *am Rande* Deceptionis *VD38* | [537] persuasionis *korr. aus* persuasiones *SG670; Bcan4* | [538] auctores *korr. aus* actores *P102* **421** [539] Data] Data a *Bcan4* | [540] vv. cc.] v. c. *SG670*

421–422 Data…conss] Not. cons. c. 1. vit. Luc. in lib. pontif.